

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 10.04.2019 i Oslo tingrett,
Saksnr.: 18-070163TVI-OTIR/04
Dommer: Tingrettsdommer Per Kaare Nerdrum
Saken gjelder: Ærekrenkende utsagn, pålegg om fjerning/sletting,
erstatning og oppreisning

PM International AG
Professional Marketing International
Norge AS

Advokat Per Danielsen
Advokat Per Danielsen

mot

Olav Sandnes
Tv 2 AS
Marte Spurkland
Anders Myhren

Advokat Jon Wessel-Aas
Advokat Jon Wessel-Aas
Advokat Jon Wessel-Aas
Advokat Jon Wessel-Aas

DOM

Saken gjelder krav om erstatning og oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6a for påstått rettsstridige ærekrenkende utsagn, samt krav om fjerning/sletting av nettartikler og fjernsynsprogram tilgjengelig for streaming via TV 2 Sumo som inneholder de omstridte utsagnene.

1 Framstilling av saken

1.1 Sakens parter

Saksøker nr 1 PM International AG («*PMAG*») har siden 2015 vært registrert i Luxembourg, etter å ha blitt stiftet som et tysk GmbH av gründer Rolf Sorg i 1993. PM skal være akronym for Professional Marketing. PMAG er opplyst å ha ca 75-78 medarbeidere ved hovedkontoret i Luxembourg, og ca 550 medarbeidere globalt fordelt på filialer /datterselskaper i 37 ulike land i Europa, Asia, Amerika og Afrika. Det totale antall «*TeamPartnere*»/selgere er ikke opplyst, men antas betydelig. Samlet omsetning er opplyst å ha økt fra ca USD 350 millioner i 2015 til USD 460 millioner i 2016.

PMAG markedsfører og distribuerer sine produkter gjennom direktesalg, nærmere bestemt gjennom såkalt MultiLevel-Marketing – MLM eller nettverkssalg. Produktene fås altså verken kjøpt via butikk eller apotek. Sentralt i saken står en serie kosttilskudd selskapet har produsert og solgt under merkenavnet FitLine siden 1995, hvori inngår produktene «*Activize*», «*Basics*» og «*Restorate*». Produktene selges i pulverform, og inntas oppløst i vann. PM har også andre produktlinjer, herunder en BeautyLine. Retten kommer mer detaljert tilbake til ulike varedistribusjonsformer og disses betegnelse og innhold nedenfor.

Saksøker nr 2 Professional Marketing International Norge AS («*PMN*») er et datterselskap av PMAG, som eier 51 % av aksjene i det norske selskapet. Daglig leder Inger Sverresson («*Sverresson*») eier 30 % av aksjene i PMN, og de resterende 19 % skal kontrolleres indirekte av en Lutz Bläcker som skal være medlem av PMAGs utøvende styre (Vorstand) og bosatt i Lidköping, Sverige. PMN bestiller og får levert produkter fra PMAG hver fjortende dag, og sender dem ut til de ulike slutt kunder i Norge. PMN har vært medlem av Direktesalg forbundet i Norge siden 2008.

PMAG og PMN benevnes samlet i det følgende som «*PM*» eller «*saksøkerne*».

Saksøkte nr 1 TV 2 AS («*TV 2*») er en norsk kommersiell allmenkringkaster og Norges femte største mediekonsern. Siden januar 2012 har TV 2 vært heleid av den danske Egmont-gruppen. TV 2 er opplyst å ha ca 900 ansatte pr januar 2017. I 2015 omsatte TV 2 for nær 3,9 milliarder kroner og fikk et overskudd på 319 millioner kr.

Saksøkte nr 2 Olav T Sandnes («*Sandnes*») er konsernsjef og ansvarlig redaktør for TV 2. Han deltok ikke personlig i det redaksjonelle arbeid bak de omtvistede publiseringer.

Saksøkte nr 3 Marte Spurkland («*Spurkland*») er engasjert av TV 2 gjennom sitt enkeltpersonsforetak som programleder for Helsekontrollen, som er en programserie innrettet mot særlig skjønnhets- og helsemarkedet med et uttalt forbrukerperspektiv. Helsekontrollen produseres av produksjonsselskapet Mastiff AS, i likhet med alle TV 2s øvrige forbrukerprogrammer.

Saksøkte nr 4 Anders Myhren («*Myhren*») var journalist i Mastiff. Han utførte mye av undersøkelsene og kommunikasjonen med kilder forut for publisering av Helsekontrollens program, og signerte nettartiklene av 1 og 2 november 2017.

De saksøkte benevnes samlet i det følgende som «TV 2».

1.2 Kontakten mellom partene før publisering

Første halvår 2017 mottok Helsekontrollen flere publikumstips om å se nærmere på PMs produkter og markedsføringen av disse i Norge. Tipsene omhandlet både

- Næringstilskuddet FitLines innhold og pris, og påståtte helsevirkninger;
- Slanke- og livsstilsprogrammet CellReset og dettes påståtte helsevirkninger;
- Forholdet mellom Cellreset og FitLine;
- Verveprogrammets likhet med pyramideoppbygging; og
- Hvem som sto bak.

Redaksjonen begynte å arbeide med saken i august 2017. Foruten å ta kontakt med tipserne omfattet undersøkelsene blant annet internett-søk rettet mot CellReset, Fitline og PM. Søkene førte frem til de norske volumselgerne Anita Agnemyr og Astrid Tronsen og disses nettsteder. Redaksjonen averterte etter noen som kunne gjennomføre CellReset-kuren og delta i programmet, og fant slik frem til vitnet Trude Haugerud. Haugerud bestilte og gjennomførte CellReset-kuren over 28 dager. Hun ble intervjuet på film før og etter kuren, og delte det markedsførings- og informasjonsmateriale hun mottok som kunde med redaksjonen, som brukte det i sitt videre arbeid. Videre kontaktet redaksjonen

- Professor Skålhegg i ernæringsvitenskap ved medisinsk fakultet ved universitetet i Oslo for å vurdere Fitline-produktenes innhold og CellReset-kurens virkning;
- Overlege Zahid ved Drammen sykehus for å kommentere produktene mulige terapeutiske eller helsefremmende virkning;
- Mattilsynet for å få klarhet i regelverket vedrørende ernærings- og helsepåstander i markedsføring; og
- Lotteritilsynet om reglene om henholdsvis lovlige og ulovlige pyramide-strukturer etter lotteriloven § 16.

I epost 16 oktober 2017 spurte Myhren PMN om Helsekontrollen kunne filme på PMNs nasjonale kongress på Hellerudsletta lørdag 21 oktober. PMN svarte at daglig leder

Sverresson var på reise til onsdag ettermiddag, og ville svare etter det. Sverresson ringte tilbake antakelig torsdag, spurte hvorfor Helsekontrollen ville filme og sa hun ville undersøke nærmere med PMAGs ledelse som også var i Norge. Antakelig fredag ringe Sverresson tilbake og sa at spørsmålet om filming måtte forelegges PMAGs kommunikasjonsdirektør Florian Vladacenco direkte. PM fikk Spurklands telefonnummer slik at Vladacenco kunne ringe henne direkte. Fredag 20 oktober kl 19.43 SMS'et Vladacenco til Spurkland med spørsmål om han kunne ringe henne noe senere. Spurkland svarte at hun kunne kontaktes omkring kl 21.45 samme kveld og lørdag morgen mellom kl 09.00 og 09.30. Direkte telefonkontakt ble likevel ikke etablert.

Lørdag formiddag dro Spurkland med kameramann til Hellerudsletta, hvor de ble møtt av Vladacenco og to vektere utenfor kongresshallen med beskjed om at både området og arrangementet var privat, og at de ikke kunne filme. Spurkland spurte om et intervju med PMs stifter Rolf Sorg, men etter noen minutters undersøkelse meddelte Vladacenco at Sorg ikke hadde anledning og at Helsekontrollen heller ikke fikk filme eller intervju andre kongress-deltakere. Vladacenco avsto også å gi intervju selv. Derimot kunne PM tilby en intervjuavtale med Sorg i Luxembourg senere. Deretter forlot journalistene området, fulgt av vektere som forsikret seg om at de forlot kongress-området.

Senere lørdag 21 oktober sendte Myhren epost til PMN v/Sverresson og ba om et intervju for å gi anledning til å svare på fremkommet kritikk og påstander, eksempelvis onsdag 25 eller torsdag 26 oktober. Myhren oppga følgende kritikk-punkter:

- «*NTC*
- *Sukkerinnholdet i Fitline*
- *PM Internationals forretningsmodell muliggjør villedende reklame*
- *PM International-distributører gir medisinske råd uten å ha medisinsk bakgrunn*
- *CellReset brukes som et middel til å selge Fitline uten at det opplyses om at dette er produktet man betaler for*
- *Kunder blir automatisk oppført som forretningspartnere uten å vite dette på forhånd»*

Sverresson svarte mandag 23 oktober at PMAGs PR-avdeling i Luxembourg håndterte alle henvendelser fra media, og at Vladacenco som Myhren alt hadde møtt kunne kontaktes direkte.

Myhrens epost senere samme dag til Vladacenco lød:

“As you know 'Helsekontrollen' on TV 2 are making a story about PM International and the Fitline products.

Many of our viewers have requested that we look into the products to see what they contain. We have tested the products and we have also interviewed a professor in nutrition and a doctor about the possible health related effects.

They are critical regarding:

- *NTC*
- *The content of sugar in Fitline*
- *PM International's business model enables misleading advertising*
- *PM International distributors provide medical advice without having medical background*

- CellReset is used to sell Fitline without telling the customers that this is the product that they actually paying for
- Customers are automatically listed as business partners without knowing this in advance
We would like PM International to respond to this in a filmed interview. As you know we have also been in contact with Mrs. Sverreson in your Norwegian office. We are looking into this from a Norwegian perspective, so it would be relevant to do an interview with her.
Could that be arranged?
If the top management are the ones to answer, is it then possible to make an appointment this week?"

Samme kveld svarte Vladacenco at de gjerne ville besvare alle oppgitte temaer, og inviterte til PMs hovedkontor i Luxembourg for å muliggjøre et intervju med gründer Sorg, og for å gi all detaljert informasjon om Fitline-produktene fra PMs kvalifiserte vitenskapelige team. Videre beklaget Vladacenco at TV 2 ikke hadde tatt opp disse temaene tidligere og først tett oppunder sending, samtidig som han håpet at TV ville høre PMs versjon med et åpent sinn.

Tirsdag 24 oktober svarte Myhren at de kunne lande i Luxembourg torsdag 26 oktober kl 9 og fly tilbake ca kl 17 samme ettermiddag. Tirsdag ettermiddag ba Myhren Vladacenco bekrefte at de ville få et intervju mellom kl 10 og 14 torsdag, og at de i så fall ville bestille flybilletter.

Onsdag 25 oktober svarte Vladacenco at intervjuet hadde kommet opp på kort varsel og at Sorg hadde full avtalebok de neste uker, men at de ville gjøre det umulige for å presse inn dette intervjuet kommende uke. Samtidig vedla han PMs forslag til intervju-avtale for underskrift, og imøteså en liste med de spørsmål som ville bli stillet under intervjuet. PMAGs avtaleutkastet innebar blant annet:

- At Mastiffs uttømmende spørsmålsliste skulle oversendes PM fem arbeidsdager på forhånd. Intervjuet skulle ikke overstige 30 minutter;
- At Mastiff kunne ta opp lyd og bilde tilknyttet intervjuets kjerne-diskusjon og kjernepersoner, men at ytterligere opptak fra hovedkontoret eller av andre PM-ansatte ikke var tillatt;
- At Mastiff forpliktet seg til å presentere opptakene bare på den måte de ble tatt opp – uten redigering eller utelatelser. For å sikre bevis kunne PM og Sorg selv også ta opp intervjuet;
- At publisering av intervjuet forutsatte skriftlig samtykke både fra PM og Sorg, og at Mastiff skulle oversende det endelige publiseringsmateriale minst to uker før publisering for godkjenning. Et eventuelt samtykke omfattet bare publisering gjennom Helsekontrollen på TV 2. Såkalt sekundær eller tertiær utnyttelse av intervjuet eller deler av dette var forbudt; særlig på sosiale medier. PM og Sorg hadde derimot rett til å bruke intervjuet eller deler av dette gratis i egen markedsføring eller PR-arbeid; og

- At Mastiffs eventuelle overtredelser av intervju-avtalen ville utløse en konvensjonalbot på € 250 000 for hver enkelt overtredelse, med mindre større økonomisk tap kunne sannsynliggjøres. Avtalen skulle reguleres av Luxembourgsk rett.

Myhren avslo intervjuet på slike vilkår samme kveld, samtidig som han understreket at de fortsatt ønsket å høre PMs versjon i samsvar med god norsk presseskikk.

Torsdag 26 oktober svarte Vladacenco at utkastet til intervju-avtale var en standardavtale med normalt innhold, for å sikre at intervjuet ble presentert sannferdig. I tillegg mente han at TV 2s oversendte temaliste fremsto som en mosaikk av upresise eller uriktige antakelser, latterlige påstander uten vitenskapelig belegg og halvkvedete antydninger som tilsa en overfladisk presentasjon av produktene og virksomheten, og/eller en skjult agenda.

Allerede 25 oktober sendte Myhren også ny epost til Sverresson i PMN, der han sa at Vladacenco hadde stilt vilkår for intervjuet de ikke kunne godta, og at de ønsket å gi den norske ledelse adgang til å kommentere *«kritikken som fremgår i vår reportasje»*, og å vise seerne at de hadde gitt PM muligheten til å svare. De ville derfor komme til PMNs kontor i Raufossvegen dagen etter, og ba om et passende tidspunkt dersom PMN ville stille til intervju. Sverresson svarte samme kveld at hun ba TV 2 respektere at all mediakommunikasjon i PM gikk gjennom presseavdelingen i Luxembourg, og at hun selv ikke var på kontoret denne uken. 26 oktober svarte Myhren at hovedkontoret ikke kunne svare på alle spørsmål; blant annet om *«de norske aktørene som selger Fitline gjennom CellReset»*, og at de ville ta med seg kamera til PMNs adresse senere på dagen.

Helsekontrollen oppsøkte deretter PMNs kontor med kamera, og ble der avvist utenfor kontordøren av en ansatt som sa at Sverresson var på reise og at hun selv ikke kunne svare på spørsmål. Opptak av hendelsen ble tatt med i fjernsynsprogrammet.

Allerede 24 oktober hadde Myhren også sendt epost til TeamPartner/selger Anita Agnemyr. Hun ble varslet om at hun som selger i verdens- og norgestoppen ville bli omtalt i programmet om PM og Fitline-produktene, og at fagpersoner hadde stilt seg kritisk til produktene, disses innhold og markedsføring, konkretisert gjennom de samme seks punkter som ble sendt PMN og Vladacenco henholdsvis 21 og 23 oktober. Siden deler av kritikken rammet henne ville redaksjonen gi henne anledning til å svare på følgende i et TV-intervju gjennomført der det måtte passe for henne innenfor en antatt tidsramme på en halv time; helst i løpet av den følgende dag:

- *«Du forteller blant annet om hvordan du har blitt medisinfri i forbindelse med salg av Fitline-produktene. Kommersiell kommunikasjon der ernærings- eller helsepåstander kan knyttes til et produkt er omfattet av påstandsforordningen. Næringsmiddelopplysninger skal ikke tillegge et næringsmiddel egenskaper som forebygging, behandling eller helbredelse av sykdom hos mennesker eller skape inntrykk av slike egenskaper. En overlege vi har snakket med sier at*

mennesker som ikke har medisinsk bakgrunn skal være forsiktige med å ga ut med slike helsepåstander.

- *Førsteamanuensis i markedsføring mener distributørene tøyer sine etiske grenser i håp om å tjene mer.»*

Agnemyr takket for epost og interesse samme dag, og svarte at «(S)om du allerede er kjent med, går all vår kommunikasjon og henvendelser fra og med pressen gjennom PMs kommunikasjonsmanager, Mr. Vladacenco», og vedla dennes epost-adresse. Også Myhrens SMS-henvendelse til Teampartner/selger Astrid Trondsen 24 oktober ble besvart samme dag med samme ordlyd som Agnemyrs svar.

Mandag 30 oktober sendte Myhren ny epost til Sverresson med spørsmål om det medførte riktighet at PMs «toppselger Anita Agnemyr tjener opptil 1 million kroner i måneden», slik de hadde fått opplyst. Sverresson foreslo samme dag at Myhren henvendte sine spørsmål til Vladacenco i Luxembourg, som «vil kunne svare på alle dine spørsmål!». Myhrens epost av 31 oktober til Vladacenco om han kunne bekrefte at distributører som hadde nådd trinnet «President's team» hadde en månedlig inntekt på ca €110 000 ble aldri besvart.

2 november 2017 sendte PM et brev pr epost gjennom advokat Danielsen til blant annet TV 2s ansvarlige redaktør, styreleder, nyhets- og aktualitetsredaktør, Spurkland og Myhren, der PM gjorde gjeldende at TV 2 ved å vise det aktuelle program av Helsekontrollen brøt Vær Varsom-plakaten og skadeserstatningsloven § 3-6a, og hevdet

- at PM ikke selv fremmet påstander om at produktene hadde helseeffekter; og at PM ikke tolererte og håndhevet strengt at TeamPartnere/selgere ikke fremmet slike påstander - om nødvendig ved å avslutte samarbeide. Det var således faktisk uriktig at PMs forretningsmodell hadde til hensikt å utnytte rettsstridig markedsføring;
- at CellReset manglet enhver tilknytning til PM. Kjøpere av Fitline-produkter valgte selv om de skal registreres som kunder eller TeamPartner i PMs distribusjonssystem, hvor den enkeltes status ikke kan misforstås. På dette grunnlag var det PMs syn at TV 2s påstander om CellReset og systemet for varebestilling var faktisk uriktig;
- at PM tilstrebet å begrense produktenes sukkernivå til laveste meningsfulle nivå. En dagsdose av PMs kjerneprodukt «FitLine PowerCocktail» inneholdt 1/3 av sukkeret i et eple; hvilket PMs eksperter mente ikke var et uforholdsmessig innhold. Produktenes relative sukkerinnhold målt i pulverform måtte bedømmes på bakgrunn av at den daglig anbefalte dose av aktuelle vitaminer, mineraler og andre næringsstoffer hadde lavere absolutt vekt enn den sukkermengde som var nødvendig for produktenes smak. PMs syn var derfor at TV 2s uttalelse om at FitLine-produktene var et «pulver hovedsakelig inneholdende sukker» var uriktig, og manglet faktisk grunnlag; og

- at PM utviklet «*the Nutrient Transport Concept*» («*NTC*») for å sikre at den nyeste ernæringsmessige kunnskap ble hensyntatt i alle Fitline-produkter, som ble utviklet av en tverrfaglig gruppe bestående av næringsmiddel-eksperter, biologer, biokjemikere og fysiologer. Synergi-effekter av ulike mikro-næringsmidler overveies ved utviklingen av et FitLine-produkt for å maksimere hvert produkts næringsmessige nytte. Selv om det ikke er mulig å forbedre næringsmiddel-opptaket forbi fysiologisk nivå, sikrer den grundige kombinasjonen av vitaminer, mineraler og andre næringsmidler at maksimalt fysiologisk opptak av disse midler oppnås, og at slikt opptak ikke reduseres på grunn av uønsket påvirkning av andre virkestoffer. Derved tilføres kunden en ideell kilde av grunnleggende vitaminer, mineraler og andre verdifulle næringsmidler som sikrer optimalisert tilførsel og opptak av virkestoffene. PMs mente derfor at det ikke var faktisk grunnlag for TV 2s påstand om at «*NTC er lureri*» (a «*hoax*»).

PM forventet avslutningsvis at TV 2 presenterte et balansert og sannferdig program som tok PMs merknader i betraktning, i samsvar med Vær Varsom-plakaten og skadeserstatningsloven § 3-6a.

1.3 Innholdet i de omstridte nettartikler og fjernsynsprogram

Onsdag 1 november 2017 la Myhren ut nett-artikkel på TV 2.no med overskriften «*Pyramide-topp krevde 2,4 mill i bot for hvert spørsmål fra TV 2*». Artikkelen varslet at Helsekontrollen ville se nærmere på PM og salget av vitaminpulveret FitLine i Norge i Helsekontrollens program som ville bli sendt dagen etter kl 20, og beskrev blant annet intervjukontrakts-forslagets innhold.

Dagen etter den 2 november 2017 la Myhren ut en ny nettartikkel på TV 2.no med overskriften «*Tjener millioner på sukkerpulver*» under ingressen «*Helsekontrollen avslører pyramideselskap:*». Avslutningsvis i denne nettartikkelen var et utdrag av PMs brev av 2 november tatt inn; det ble opplyst at PMNs ledelse og Agnemyr hadde vært kontaktet uten å ville uttale seg; og det lå en lenke til PMs brev av 2 november i sin helhet.

Dernest ble Helsekontroll-programmet sendt på TV 2 torsdag 2 november 2017 kl 20. Programmet ble avspilt under hovedforhandlingen, og en utskrift av lydsporet ble fremlagt og delvis dokumentert. Det er ingen uenighet mellom partene om hvilke ord som ble benyttet; verken i nettartiklene eller i fjernsynsprogrammet. Derimot er partene uenige om hvordan ordene er å forstå, og hvilke rettsfølger bruken utløser.

Tingretten bygger således sin avgjørelse på at både artiklene og programmet benytter særlig to karakteristikk i ulike ordsammenstillinger. Dette gjelder substantivene

- «*Sukkerpulver*» om PMs FitLine-produkter «*Activize*», «*Basics*» og «*Restorate*»; og
- «*Pyramide*» om PMs markedsførings- og distribusjonsstruktur.

Begge substantiver brukes både alene og i sammenstillinger med andre ord; eksempelvis henholdsvis pyramide, pyramiden, pyramidesalg, pyramidetopp, pyramideselskapet, pyramidestruktur og pyramidesalg om markedsførings- og distribusjonsformen, og sukkerpulver, sukkerpulveret og «*det derre sukkerpulveret*» om de tre Fitline-produktene. Det er ikke anført at noen av de benyttede ordsammenstillinger skulle være verken mer eller mindre ærekrenkende enn andre sammenstillinger enn det karakteriserende substantiv alene, ei heller at nettartiklene og fjernsynsprogrammet skulle bedømmes injurierettslig ulikt.

Tingretten finner det unødvendig å gjengi artiklene eller programmets innhold mer utførlig, og kommer tilbake til hvordan den forstår utsagnene under pkt 5 nedenfor.

1.4 Forføyningssaken

PM begjærte midlertidig forføyning mot TV 2 den 20 november 2017 med krav om at nettartiklene skulle fjernes/sperres. Muntlige forhandlinger ble etter partenes enighet gjennomført først i februar 2018. Ved Oslo byfogdembetes kjennelse av 27 februar 2018 ble begjæringen forkastet (TOBYF-2017-181128). Retten fant at «*pyramide*» ikke var et fakta-utsagn, men et verdiutsagn som ikke nødvendigvis fremsto ærekrenkende. Samtidig var det ikke sannsynliggjort forføyningsgrunn, og nettartiklene kunne i intet tilfelle kreves sensurert gjennom sletting. Det var da unødvendig å ta stilling til om «*pyramide*» var rettsstridig eller ei.

Etter skriftlig behandling forkastet Borgarting lagmannsrett PMs anke ved kjennelse av 6 juli 2018 (LB-2018-63287). Lagmannsretten avviste både PMs utvidelse av saken til å også omfatte bruken av «*sukkerpulver*» og kravet om å også sperre/fjerne fjernsynsprogrammet via betalingstjenesten TV 2 Sumo. Lagmannsretten fant det uklart om påstandene om «*pyramide*» gjaldt faktiske forhold eller verddivurderinger. Skillet fikk ingen betydning, siden lagmannsretten fant at artiklene ville oppfattes som kritiske til PMs markedsførings- og salgsstruktur og til produktenes nytteverdi, men at kritikken fremsto som solid fundert og godt innenfor yringsfriheten. Det forelå ingen rettsstridig ærekrenkelse. Lagmannsretten unnlot da å vurdere både den påstått særskilte betydning av Grunnloven og EMK, om det forelå forføyningsgrunn, og om påstanden om sletting kunne føre frem overfor Spurkland og Myhren som ikke rår over hva TV 2 skal publisere.

Ved beslutning 8 oktober 2018 nektet Høyesteretts Ankeutvalg enstemmig videre anke fremmet etter tvisteloven § 30-5 første punktum.

1.5 Prosesshistorie i saken her

PM tok ut stevning 3 mai 2018, og de saksøkte påsto seg frifunnet.

Hovedforhandling ble gjennomført over fire fulle rettsdager fra 25 til og med 28 februar 2019. Det ble avgitt totalt 16 forklaringer, og foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken sammenholdt med rettens eksemplar av sakens elektroniske utdrag (forkortet U

+ sidehenvisning). Under hovedforhandlingen ble fremlagt totalt 24 dokumenter (hjelpedokumenter, dokumentbevis og salær oppgaver mv - nummerert dok # 1-24) og vedlagt rettsboken. Prosessfullmektigenes digitale juridiske utdrag er lagret som henholdsvis dok nr 65-64 og dok nr 61 i LOVISA.

2. Saksøkernes – PMs - påstandsgrunnlag

PM har i det vesentlige anført:

- At anklagene om «pyramide» og «sukkerpulver» må vurderes samlet, etter en objektiv tolkning med utgangspunkt i den alminnelige leser/seers antatte oppfatning av påstandene sammenholdt med tilhørende insinuasjoner og assosiasjoner. «Pyramide» oppfattes som en beskyldning om straffbar, ulovlig eller i alle fall klanderverdig virksomhet, og anklagen forsterkes når TV 2 her «jakter» på «omstridt pyramideselskap». Nyansene etter lotteriloven § 16 ofres av TV 2 i jakten på seere og inntekter, og er ukjent for det alminnelige publikum. PM er ingen ulovlig pyramide, jf tysk rettskraftig dom fra 2011. Beskyldningen om at FitLine er et verdiløst «sukkerpulver» oppfattes også som en beskyldning om noe straffbart, ulovlig eller i alle fall klanderverdig; særlig når det presenteres i sammenheng med «pyramide»;
- At begge påstander er faktapåstander, ikke verdivurderinger, jf utviklingen i EMDs praksis etter 2003. Verken påstanden om «pyramide» eller «sukkerpulver» er sann. Også bedømt som verdivurdering foreligger imidlertid en erstatningsbetingende injurie etter § 3-6a;
- At PM er ikke ansvarlig for den enkelte selvstendige selgers/TeamPartners markedsføring. I tillegg forfølger PM eventuelle overtramp, om nødvendig ved å avslutte samarbeidet. Nutrient Transport Concept (NTC) er utviklet av PM, og utgjør PMs egen markedsføring som PM hefter for. Agnemyrs nett-presentasjon er heller ikke rettet mot markedet, men mot andre TeamPartnere/selgere internt. Dertil forteller hun bare om egen livsutvikling uten tilknytning til eller omtale av PMs produkter. PMs produkter er avbildet, men uten angivelse av navn, merke eller kommersielt opphav. PM hefter i intet tilfelle for innholdet, og presentasjonen er uten betydning for bedømmelsen av injuriene mot PM;
- At rettighetene etter EMK art 10 om ytringsfrihet og art 8 om privatlivets fred er likestilt. Når TV 2s ytringer her er usanne, krever det «særlige grunner» om TV 2 ikke skal felles. TV 2 har gjort en rekke presse-etiske feil i saken, blant annet ved
 - o å ikke tilstrekkelig hensynta motforestillingene i PMs brev av 2 november i publiseringen;
 - o å fokusere på sukkerinnholdet i ublandet pulver, i stedet for i utblandet dagsdose;
 - o at også ytringen må ha allmen interesse – det er ikke nok at saken har det;

- At TV 2 ikke har noe med den markedsmessige prisdannelse for produktene å gjøre;
- At PMs økonomiske tap er sannsynliggjort gjennom revisorbekreftede beregninger til i størrelsesorden 70 millioner kr pr utløpet av 2018. Det foreligger årsakssammenheng - ingen alternative eller supplerende årsaksfaktorer foreligger. Tapets samlede størrelse bekreftes av at de enkelte TeamPartnere/selgere har anslått eget omsetningstap til 40 – 70 %, men må fastsettes ved skjønn;
- At oppreisningsbeløpet etter lovforarbeidene skal være «*klekkelig*», og må blant annet hensynta PMs høye antall krenkede ansatte og TeamPartners/selgere, og påstandenes omfattende spredning. Ansvarer må fordeles mellom de skjønnsmessige etter skjønn;
- At hjemmel for slettekravet finnes i handelsloven § 18, og i allmene rettsgrunnsetninger om at ulovligheter må kunne kreves slettet. I tillegg anføres omfattende forføyningspraksis hvor slike krav er tatt til følge. Slettekravet er fremmet mot TV 2 for lenge siden, slik at foretakets fortsatte tilgjengeliggjøring til i dag er forsettlig. Anførselen vedrørende forhåndssensur er søkt – hvis forholdene endres kan man alltid publisere en ny artikkel. Slettekravet mot Spurkland og Haugen skyldes disses opphavsrettslige rettigheter til ytringene.

Saksøkernes påstand:

1. TV 2 AS, Redaktør Olav T. Sandnes, journalist Marte Spurkland og journalist Anders Myhren pålegges uten opphold å slette eller sperre tilgang til TV2.no-artiklene «Tiener millioner på sukkerpulver» publisert første gang 2.11.2017 og artikkelen «Pyramidetopp krevde 2,4 mill i bot for hvert spørsmål fra TV 2» publisert første gang 1. 11.2017, programmet «Helsekontrollen» publisert 2.11.2017 tilgjengelig for streaming på TV 2 Sumo, samt medvirke hertil.
2. TV 2 AS, Redaktør Olav T. Sandnes, journalist Marte Spurkland og journalist Anders Myhren dømmes i fellesskap til å betale en erstatning til saksøkerne utmålt etter rettens skjønn.
3. TV 2 AS, Redaktør Olav T. Sandnes, journalist Marte Spurkland og journalist Anders Myhren dømmes hver seg til å betale en oppreisning til hver av saksøkerne utmålt etter rettens skjønn.
4. TV 2 AS, Redaktør Olav T. Sandnes, journalist Marte Spurkland og journalist Anders Myhren betaler sakens omkostninger in solidum.

3. Saksøktes – TV 2s - påstandsgrunnlag

TV 2 har i det vesentlige anført:

- At sakens rettslige utgangspunkt finnes i Grunnlovens § 100 og EMD art 10 om ytringsfrihet. Siden EMK ikke beskytter aksjeselskapers omdømme, aktualiserer saken ikke EMD art 8 om individers rettigheter, men derimot unntaksregelen i art 10 annet ledd, samt de nasjonale lovregler som skadeserstatningsloven § 3-6a.

Vilkårene for å begrense pressefriheten er ikke oppfylt: Saken ligger i kjernen av pressens «*vakthund*»-oppgave, og helse/helseprodukter er et livsområde med allmen interesse. Dette får betydning for både påstandstolkningen og for pressens spillerom for kritikkenes utforming. Grensen mellom faktautsagn og verdivurdering kommer ikke på spissen, og vurderes her best samlet under rettsstrids-vurderingen. Det bestrides at grensen mellom faktautsagn og verdivurdering er endret av EMD siden 2004;

- At erstatningsspørsmålet må vurderes på bakgrunn av TV 2s og Helsekontrollens samfunnsoppdrag knyttet til forbruker-opplysning og -beskyttelse på helseområdet. Programmets hovedinnhold var å avdekke svakhetene ved markedsføringen av PMs produkter slik denne fremsto for den enkelte forbruker. TV 2 har blant annet vist
 - o at PMs produkter ikke er bedre enn andre tilsvarende kosttilskudd;
 - o at prisforskjellen er uforklarlig høy; og
 - o at PMs forretningsdrift i Norge på sentrale punkter er kritikkverdig.

PMs forsøk på å definere hvordan virksomheten og produktene skal omtales på tvers av uavhengig vitenskapelig sakkyndighet og lovgivers/offentlige myndigheters begrepsbruk kan ikke føre frem; allerminst etter at PM i realitet av slo å kommentere TV 2s henvendelser over tid. PM kom likevel til orde: PMs brev av 2 november ble gjengitt redaksjonelt i nettartikkelen av samme dato, med tillegg av lenke til brevet i sin helhet. Angivelig salgstep etter slik journalistikk viser bare at journalistikken har opplyst forbrukerne, og utløser ikke erstatningsansvar i størrelsesorden 70 millioner kr som påstått;

- At saken er valgt bygget på bruken av to karakteriserende substantiver - «*pyramide*» og «*sukkerpulver*», både i nettartikler og i fjernsynsprogram. TV 2s utsagn må tolkes i norsk kontekst. Om utsagnene anføres
 - o at «*Pyramide*» er ingen påstand om straffbar/ulovlig pyramidespill, men en sannferdig beskrivelse av en hierarkisk struktur der nye kunder systematisk søkes rekruttert til å danne nye selger-nivåer gjennom kraftfulle incentiver rettet både mot selger og kunde. Verken fjernsynsprogram, nettartikler eller PMs brev av 2 november omtaler lotterilovens grense, påstår at PM er en ulovlig pyramide eller

hevder at Lotteritilsynet må gripe inn. TV 2s anliggende var ubestridt lovstridig markedsføring utført av PMs norske topp-selgere i næring;

- at «*Sukkerpulver*» er ingen påstand om at pulverblandingene ikke inneholder de påståtte vitaminer og mineraler, men reflekterer at tilsatt sukker utgjør kosttilskuddblandingenes dominerende enkelt-ingrediens, både målt i vekt og volum. Sukkerinnholdet særpreger Fitline-blandingene sammenlignet med andre, vesentlig rimeligere alternativer. Verken nettartikler eller fjernsynsprogram omtaler sukkerinnholdets andel av anbefalt daglig sukkerinntak, og sukker-temaet er en distraksjon i saken; og
- at også forholdet mellom kosttilskuddenes pris og kvalitet har betydning. FitLine er mange ganger dyrere enn andre kosttilskudd med de samme vitaminer og mineraler, uavhengig av om multiplikatoren er fem, 10 eller 20 ganger apotekpris. NTC er ikke patentert, men varemerkeregistrert, og dets innhold fremstår uklart også etter hovedforhandling. Det aksepteres at ett vitamin som er ingrediens i en av sakens tre kosttilskudd antakelig absorberes marginalt raskere fra magesekk til blodet når tilskuddet inntas oppløst enn som pille. Samtidig er det avklart at både absorpsjon av vitaminer fra blodet til cellene og «*styring*» av næringsstoffene mellom cellene skjer autonomt, helt uavhengig av om stoffene ble svelget gjennom kosttilskudd i flytende eller fast form. Det er ikke bestridt at PMs marginer er påfallende gode, sammenlignet med annen næringsdrift. I alle tilfeller hadde TV 2 god dekning for innholdet i nettartikler og program da disse ble publisert - Wajdas artikkel ble først lagt frem på hovedforhandlingens siste dag;
- Subsidiært, at årsakssammenheng ikke er sannsynliggjort. Det vises blant annet til professor Skålheggs ytring om at sunn, variert kost inneholder alle nødvendige vitaminer og mineraler, og at billigere alternativer finnes på apoteket. Overivrige selgere som bryter markedsføringsreglene har ingen rettbeskyttelse mot redusert etterspørsel fra opplyste kunder. Tvilrsisikoen her påhviler PM;
- At oppreisning til aksjeselskap utover økonomisk tap bestrides. Rettspraksis om oppreisning domineres av individkrenkelser uten økonomisk tap, og er lite aktuell her. I intet tilfelle kan oppreisning bygge på antallet TeamPartners/selgere, hvis forhold PM ellers distanserer seg fra i saken; og
- At sanksjoner mot ytringer som sletting krever hjemmel i lov, som mangler. I tillegg kommer Grunnlovens forbud mot forhåndssensur: Et pålegg om sletting/fjerning i dag vil kunne forby en ytring som anses lovlig i morgen. Mortifikasjonsinstituttet ble fjernet for at domstolene skulle slippe å avgjøre hva som er eller blir sant. Nøddrettsbetraktninger knyttet til rikets sikkerhet, liv og helse er uaktuelle her. I alle tilfeller kan sletting bare pålegges ansvarlig redaktør Sandnes; ikke saksøkte uten

redaksjonsbeføyelser. Av prosessøkonomiske grunner bestrides ikke for tingretten at redaktøransvaret ikke omfatter nettbaserte ytringer.

Saksøktes påstand:

1. TV 2 AS, Olav T. Sandnes, Marte Spurkland og Anders Myhren frifinnes.
2. PM International AG og Professional Makreting International Norge AS pålegges solidarisk å betale TV 2 AS', Olav T. Sandnes', Marte Spurklands og Anders Myhrens sakskostnader.

Rettsens vurdering

4 Regelverket

Saken er reist som en injuriersak med krav om erstatning og oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-6a. Bestemmelsen lyder:

«Den som uaktsomt har satt frem en ytring som er egnet til å krenke en annens ærefølelse eller omdømme, skal yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten ut fra den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig. Han kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke-økonomisk art som retten finner rimelig. Dersom den krenkede døde mindre enn 15 år før krenkelsen etter første ledd fant sted, kan krav om oppreisning settes frem av hans nærmeste.

En ærekrenkende ytring medfører ikke ansvar etter første ledd dersom den anses berettiget etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfrihet. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på om ytringen hviler på et fyldestgjørende faktisk grunnlag, på ytringens grad av krenkelse, og om hensynet til den krenkede er tilfredsstillende ivaretatt ved for eksempel adgang til imøtegåelse, om allmenne interesser eller andre gode grunner tilsa at den ble satt frem, og om ytreren har vært i aktsom god tro med hensyn til de momenter som kan gjøre ytringen berettiget.»

Tingretten bygger på at § 3-6a viderefører den materielle rettsstilling som gjaldt da ærekrenkelser ble avkriminalisert gjennom straffeloven 2005, jf forarbeidene til bestemmelsen (Ot prp nr 22 (2008-2009) s 488) hvor det heter:

«Innholdsmessig videreføres de delene av skadeserstatningsloven § 3-6 som gjelder erstatning og oppreisning for ærekrenkelser. Det er ikke ment å endre dagens rettstilstand. ...

*...
For å utløse ansvar må ytringen være egnet til å krenke en annens ærefølelse eller omdømme; det kreves ikke at det føres bevis for at en slik krenkelse faktisk har funnet sted. De vernede rettsgoder – ærefølelse og omdømme – er de samme som hittil har vært beskyttet av straffeloven 1902 §§ 246-247. Den forståelse av disse rettsgodene som er utviklet i rettspraksis og teori under herredømmet av nevnte straffebestemmelser, må også legges til grunn ved tolkingen av de tilsvarende begreper som nå videreføres i § 3-6 a.»*

5. Utsagnenes tolking

Tingretten bygger på at utsagnene skal tolkes ut fra hvordan den alminnelige tilhører/leser/fjernsynsseer vil oppfatte dem ut fra den sammenhengen de ble fremsatt i, jf

HR-2018-674-A avsnitt 12 med videre henvisninger. Utgangspunktet er samtidig at ingen skal risikere ansvar «ved at utsagn tillegges et meningsinnhold som ikke er uttrykkelig uttalt, med mindre et slikt innhold med rimelig stor sikkerhet kan utledes av sammenhengen», jf Rt 2012 s 536 avsnitt 20 i tilslutning til lovforarbeidene i Ot.prp.nr.33 (2004–2005) side 189.

5.1 «Pyramide»

Tingretten ser først på pyramide-karakteristikken av PMs markedsførings- og distribusjonsstruktur, herunder ord-kombinasjonene «pyramidesalg», «pyramidetopp», «pyramide-selskapet» og «pyramidestruktur». Isolert sett betegner «pyramide» dels en geometrisk grunnform; dels store og kjente pyramideformede byggverk i eksempelvis Egypt og Mellom-Amerika.

Anvendt som her på selskaps- og salgsstrukturer i næring, finner tingretten at «pyramide» for det første betegner en hierarkisk ordnet struktur bestående av mange trinn/nivåer, i motsetning til eksempelvis «flate grasrot-organisasjoner». En pyramide vil for det andre også normalt være smalere på toppen enn lenger ned, slik at det deltar færre aktører høyt i pyramiden enn lavere ned. Aktørene eller enkeltaktøren øverst i pyramiden vil kunne kalles en «pyramidetopp» og et selskap slik organisert vil kunne kalles et «pyramide-selskap». Som illustrasjon nevnes at Jan Carlzon skrev boken «Riv pyramidene» i 1985 i kjølvannet av en vidtrekkende og vellykket omorganisering av flyselskapet SAS med vekt på blant annet vidtrekkende delegering av beslutningskompetanse ned til enkeltmedarbeider med direkte kundekontakt. En slik forståelse av «pyramide» vil antakelig omfatte mesteparten av all næringsvirksomhet av noen størrelse, og kan vanskelig være en erstatningsbetingende ærekrenkelse. Den inneholder verken påstand om straffbart eller annet sterkt kritikkverdige forhold, og utfordrer verken æresfølelsen eller omdømmet.

Som nevnt av Oslo Byfogdembete i forføyningssaken, inneholder ikke norsk lovgivning noen legaldefinisjon av «pyramide». Derimot inneholder lotteriloven 1995 § 16 et forbud mot «Pyramidespill og pyramidelignende omsetningssystem».

Lovhistorisk er dette forbudet en videreføring av lotteriloven 1939 § 12 som forbød «å oprette eller delta i lykkekjeder, kjedeforretninger eller lignende tiltak hvor penger eller verdier omsettes efterhvert innen en ubestemt krets av personer.» Forbudet ble videreført gjennom lotteriloven 1995 § 16 ved at eksempelet «pyramidespill» ble satt først i rekken av eksempler på de tiltak lovteksten omfattet. Ordlyden forble ellers uendret fra 1939-loven. I 1995-loven ble også strafferammen for pyramidespill-tilfellene hevet fra 3 mnd til tre års fengsel, jf § 17 annet ledd siste punktum.

Forbudet mot pyramidespill viste seg vanskelig å håndheve, særlig i forhold til Multi-level Marketing (MLM), som i følge lovforarbeidene «også er basert på pyramidestruktur, men som skiller seg fra de rene pyramidespill ved at det omsettes varer og tjenester.» (Ot prp nr 97(2004-2005)). Som nærmere beskrevet i eksempelvis Rt 2009 s 1601 (PlexPay Network) avsnitt 11-16 kan pyramidestrukturer for omsetning av varer og tjenester etter omstendighetene være både fullt lovlige omsetningsformer og kamuflerte pyramidespill.

Lotteriloven ble derfor endret med virkning fra 1 januar 2006 for å effektivt avgrense og presisere det straffbare området, i samsvar med et samtidig EU-direktiv om urimelig handelspraksis (2005/29/EF). Den nye § 16 lød:

«Det er forbudt å opprette, drive, delta i eller utbre pyramidespill eller lignende system. Som omfattet av forbudet regnes ethvert system der det ytes vederlag for å få mulighet til å oppnå inntekter som bare følger av at andre verves til pyramidespillet mv.

Forbudet i første ledd omfatter pyramidelignende omsetningssystem der det ytes vederlag for å få mulighet til å oppnå inntekter som særlig skyldes at andre verves til systemet, og ikke salg eller forbruk av varer, tjenester eller andre ytelser.

Lotteri- og stiftelsestilsynet kan kreve at den som har hatt inntekter fra omsetningssystemet der det ytes vederlag for å få mulighet til å oppnå inntekter fra systemet, dokumenterer at vedkommendes inntekter særlig skyldes salg eller forbruk av varer, tjenester eller andre ytelser, og ikke at andre verves til systemet»

Lovforarbeidene klargjør at virksomhet der over 50 prosent av inntektene stammer fra verving, omfattes av forbudet i loven, jf Ot.prp.nr.97 (2004–2005) side 6 og 24. Prosentgrensen er imidlertid ikke ubetinget avgjørende alene; rettsstridsgrensen avhenger av en totalvurdering av virksomheten, jf Rt 2009 s 1601 avsnitt 15.

Hverken lotterilovens bestemmelser eller Høyesteretts dommer er uten videre allment kjent. I tillegg finnes imidlertid flere populariserte og allment tilgjengelige fremstillinger av grensen mellom lovlig pyramidedistribusjon av varer og tjenester og ulovlig pyramidespill, eksempelvis

- på Lotteritilsynets hjemmeside under overskriften «Pyramidespill – Hva er forskjellen på nettverksalg og ulovlig pyramidevirksomhet?» (<https://lottstift.no/nb/pyramide/>), der publikum kan gjennomføre en selvtest basert på fire vilkår:
 - Selskapet må ha en pyramidestruktur,
 - Du må betale for å delta,
 - Du må tjene penger på å verve andre deltakere, og
 - Mer enn halvparten av inntektene må komme fra verving;
- på Direktesalgforbundets hjemmeside under overskriften «Useriøse aktører» (<http://www.direktesalgforbundet.no/om-forbundet/useriose-aktorer/>); eller
- på Wikipedia og Store norske leksikon under søkeordet «Multilevel Marketing».

For saken her er det vesentlige verken hvor rettsstridsgrensen for pyramidespill skal trekkes i sin alminnelighet, eller at PMs virksomhet og organisering etter hovedforhandlingen fremstår som klart på den lovlige siden av forbudet i lotteriloven § 16.

Det vesentlige for saken her er at det finnes en grense mellom lovlig og ulovlig «pyramidevirksomhet»; på samme måte som det finnes en grense mellom lovlig og ulovlig «innside-handel» i børsnoterte verdipapirer, en grense mellom lovlig og ulovlig «doping»

som ikke uten videre faller sammen med grensedragningen etter idrettens egne regler, og en grense mellom lovlig og ulovlig «*pornografi*» etter straffeloven 2005 § 317 annet ledd hvoretter «*kjønnslige skildringer som må anses forsvarlige ut fra et kunstnerisk, vitenskapelig, informativt eller lignende formål*» likevel ikke er straffbare. Et siste eksempel på karakteristikk som omfatter både rettmessige og rettsstridige forhold avhengig av de nærmere omstendigheter kan være grensen mellom lovlige og ulovlige injurier, som etter § 3-6 a annet ledd avhenger av om ytringen var berettiget «*etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfrihet. ...*»

Tingretten er således enig med både TV 2 og Oslo byfogdembete og lagmannsretten i forføyningssaken i at de ulike eksempler på bruken av karakteristikken «*pyramide*» må oppfattes som et utsagn om

- at PM har en pyramidestruktur, hvilket er riktig;
- at en slik struktur *kan* være straffbart forutsatt av visse tilleggsvilkår er oppfylt, hvilket også er riktig; men
- uten at det samtidig påstås at PM oppfyller straffbarhetsvilkårene eller at PMs organisering og virksomhet er lovstridig eller sterkt kritikkverdig på annen måte. Heller ikke når nettartikler og fjernsynsprogram vurderes i sammenheng med typografi, billedbruk mv vil utsagnene om «*pyramide*» kunne tolkes som en påstand eller antydning om straffbart pyramidespill i strid med lotteriloven § 16 eller annen straffebestemmelse. Hadde TV 2 derimot benyttet karakteristikk som «*pyramidespill*», «*ulovlig pyramide*» eller lignende hadde saken ligget annerledes an på dette punkt.

PMAG la frem for retten en web-undersøkelse av «*nordmenns holdninger mot begrepene 'pyramideselskap' og 'pyramidespill'*» pr 22 mars – 4 april 2018 man har fått utarbeidet av Respons Analyse AS (U s 34-38). Undersøkelsen, som besto av fire spørsmål, ble ikke ytterligere belyst eller forklart under bevisføringen. Etter tingrettens syn er det flere svakheter ved utformingen av spørsmålene:

- Spørsmål 1 var et åpent spørsmål – «*Hva betyr begrepet 'pyramideselskap' for deg?*». De avgitte svar ble ikke gjort tilgjengelig for retten. Derimot ble svarene henført – av noen - til en av verdi-kategoriene Positiv, Nøytral og Negativ (samt Vet ikke). Spørsmålets åpne form ble derved brutt og svarene presset inn i en endimensjonal verdirangering som svarene ble presentert i. Det har etter rettens syn formodningen for seg at den alminnelige tilhører/leser/fjernsynsseer frie forståelse av begrepet «*pyramideselskap*» inneholder assosiasjoner langs flere akser og dimensjoner enn bare en ren verdi-rangering;
- Spørsmål 2 var et lukket spørsmål – «*Hvilke av de følgende beskrivelsene beskriver best din mening om hva et 'pyramideselskap' er?*». Svaralternativene var selskap som
 - «*drives på en ordinær måte*»,
 - «*drives på en uetisk måte*»,
 - «*er involvert i ulovlig aktivitet*», samt

- ingen formening.

Det åpenbare svar at et «*pyramideselskap*» beskriver selskapets organisatoriske struktur, og ikke innholdet i dets aktiviteter, var altså ikke et tilgjengelig svaralternativ;

- Spørsmål 3 var en ren gjentakelse av den endimensjonale verdirangering svarene til det første spørsmål ble presentert i – «*I hvilken grad anser du 'pyramideselskap' å være positivt eller negativt?*»; og
- Spørsmål 4 må karakteriseres som unødig ledende – «*Når du hører ordet 'pyramideselskap' assosierer du det med 'pyramidespill'?*»

Tingretten legger på dette grunnlag ikke selvstendig bevismessig vekt på sammendraget av web-undersøkelsen, som ble dokumentert under hovedforhandlingen.

5.2 «Sukkerpulver»

Tingretten ser dernest på «*sukkerpulver*»-karakteristikken om FitLine-produktene «*Activize*», «*Basics*» og «*Restorate*», herunder ordkombinasjonene sukkerpulver, sukkerpulveret og «*det derre sukkerpulveret*».

Etter hovedforhandlingen bygger tingretten på at de aktuelle FitLine-produkter oppfyller alle lovkrav til kosttilskudd, jf direktiv 2002/46/EF. De består av ulike vitaminer, mineraler, virkestoffer og fyllstoffer som angitt i innholdsfortegnelsen. Det er gjort sannsynlig at produktene inneholder de oppgitte virkestoffer i hensiktsmessige og helsemessig forsvarlige mengder og sammensetninger, og at de benyttede virkestoffer holder god kvalitet. Ingen av ingrediensene rammes av noen kjent idrettslig doping-regel, og produktene benyttes at et stort antall toppidrettsutøvere i en rekke idretter. På den annen side kan alle produktenes virkestoffer alternativt tilføres kroppen gjennom et vanlig og variert kosthold i samsvar med myndighetenes ernæringsanbefalinger – FitLine-produktene inneholder ikke noe som mangler i et vanlig, variert kosthold. Den detaljerte innholdsfortegnelse fremgår blant annet av fremlagt dokument # 5 og av professor Skålheggs erklæring (U s 104 – 116), men finnes unødvendig å gjengi særskilt her.

FitLine-tilskuddene inneholder også tilsatt sukker. Som angitt i U s 109 og 116 inneholder Activize 81 % glukose; Basics 41 % fruktose og Restorate 49 % fruktose, uttrykt i prosent av tørrvekt pulver. Sukker er derved den enkelt-ingrediens med størst tørrvekt i alle de tre produkter. Samtidig er anbefalt dagsdose av kosttilskuddene så liten (hhv 12; 3,14 og 6,7 gram pulver/dag) at sukkerinnholdet i en dagsdose kosttilskudd tilsvarer et halvt glass appelsinjuice eller et mindre glass helmelk. Det daglige sukkertilskudd fra en anbefalt dagsdose utgjør derved bare en brøkdel av maksimalt daglig sukkerinntak anbefalt av Verdens Helseorganisasjon.

PM har forklart sukkertilførselen med at virkestoffene alene ikke smaker godt når de inntas oppløst i vann, og at god smak er kommersielt nødvendig. Sukkerinnholdet fremheves ikke

i PMs markedsføring, og påstås uten betydning for kosttilskuddenes verdi. I følge PM ligger kosttilskuddenes verdi i virkestoffenes sammensetning og avpassing mot hverandre.

Som nevnt av Oslo byfogdembete i forføyningssaken benyttet TV 2 betegnelsen «*sukkerpulver*» gjennomgående både i nettartikler og fjernsynsprogram. TV 2 selv omtalte derved i hovedsak bare kosttilskuddenes sukkerinnhold, ikke kosttilskuddenes innhold av virkende mineraler og vitaminer mv. I nettartikkelen 2 november heter det likevel

- at PM «... er uenige i at pulveret i hovedsak består av sukker», og at en daglig dose inneholdt «*mye mindre sukker enn et eple eller et glass appelsinjuice*». Dette ble også gjengitt i skriftform i fjernsynssendingen; og
- at PM mente at sukkers dominerende plass på ingredienslisten «*utelukkende er basert på vektforhold, og uten å vurdere komponentens næringsverdier*». I tillegg inneholdt nettartikkelen avslutningsvis en lenke til hele PMs brev av samme dag, og fjernsynssendingen avsluttet med å opplyse at hele PMs svar kunne leses på TV2.no.

Professor Skålhegg i ernæringsvitenskap ved medisinsk fakultet, Universitetet i Oslo er sitert i programmet og nettartikkelen 2 november på, og gjentok for tingretten, at det fra et ernæringsfaglig ståsted vil være naturlig å kalle produkter med 50 % sukkerinnhold eller mer for et «*sukkerpulver*». Begrepet er ikke definert i noen regel eller ordbok, men oppfattes ifølge professor Skålhegg slik blant fagfolk han hadde konferert med.

Vitne Haugerud uttalte i fjernsynsprogrammet overraskelse over at FitLine-produktene inneholdt sukker, selv om dette fremgår av produktenes innholdsfortegnelse. Etter tingrettens syn kan overraskelsen forstås på grunn av CellReset-kurens sterke påbud om å helt unngå - blant annet - sukker, jf pkt 7.2.1 nedenfor.

Tingretten har kommet til at det ikke er uriktig å karakterisere et produkt som inneholder ca 50 % sukker eller mer for et «*sukkerpulver*», på samme måte som både geitost som inneholder fra 29 til 41 % sukker og søtpålegget Nugatti som inneholder 54,6 % tilsatt sukker må tåle omtale som et «*sukkerprodukt*».

Samtidig forteller heller ikke sukker-karakteristikken hele sannheten om FitLine-produktene. Ved å ikke omtale virkestoffene, utelates de egenskaper som definerer produktet og dets bruk, som presumptivt vil være sentrale eller endog avgjørende fra et forbruker-perspektiv. Som illustrasjon her nevnes at legemiddelet Ibux tilbys i tabletter på hhv 200, 400 og 600 mg av virkestoffet Ibuprofen. I tillegg inneholder tablettene sorbitol (en sukkeralkohol fremstilt av glukose), samt «*hjelpstoffer*» som i samlet vekt langt overstiger virkestoffet på 200-600 mg. En omtale av Ibux som utelater virkestoffet blir ufullstendig og lett villedende for en forbruker med hodepine, muskelsmerter og/eller feber.

Tingretten slutter seg etter dette til lagmannsrettens bedømmelse i forføyningssaken, som fant at karakteristikken «*sukkerpulver*» stilte spørsmål ved produktenes nytteverdi, men uten å skape «*mistanke om straffbar, iallfall ulovlig og under enhver omstendighet sterkt*

klanderverdig virksomhet» slik PM har anført. Det er verken straffbart, ulovlig eller sterkt klanderverdig å selge produkter med høyt sukkerinnhold, isolert sett.

6. Er utsagnene ærekrenkende?

Tingretten har kommet til at TV 2s bruk av «*pyramide*» – isolert bedømt – ikke var egnet til å krenke PMs ærefølelse eller omdømme, og at påstanden – isolert sett – er sann. Heller ikke TV 2s bruk av «*sukkerpulver*» finnes å krenke PMs ærefølelse eller omdømme isolert sett. Også denne påstand finnes å være delvis sann, men uten å favne hele den relevante sannhet.

Samtidig finner tingretten at TV 2 - gjennom nettartiklene og fjernsynsprogrammet samlet - uttalte seg sterkt kritisk til både kosttilskuddenes nytte, prisnivå, distribusjonsform, og til holdbarheten og lovligheten av påstander som ble benyttet ved markedsføringen av produktene overfor norske forbrukere. Bruken av «*pyramide*» og «*sukkerpulver*» inngikk som repeterende elementer i den samlede kritikk, som ga det entydige råd å unngå PMs produkter - av flere grunner. Et fortettet uttrykk for TV 2s samlede kritikk ble fremført som Spurklands konklusjon ved fjernsynsprogrammets avslutning, som lød:

«Hvis du ikke vil bli medlem av en internasjonal pyramide, som maser på deg hele tiden om at du skal selge for dem, så er ikke CellReset slankeuren for deg. Og det derre sukkerpulveret, det har ikke jeg tro på i hvertfall.»

Tingretten finner at TV 2s samlede og flerleddete kritikk injurierettslig må bedømmes som verdiutsagn, ikke som faktautsagn. Også verdiutsagn kan etter omstendighetene medføre erstatningsansvar. Blant de relevante omstendigheter ved vurderingen av ansvarsspørsmålet inngår om premissene for verdiutsagnene er sannferdige, fullstendige og samtidige; og om verdiutsagnene har fremkommet etter et aktsomt forarbeide.

I saken her finner tingretten det hensiktsmessig å drøfte om TV 2s samlede kritikk var rettsstridig, uavhengig av om den anses ærekrenkende eller ei.

7. Er utsagnene rettsstridige?

Tingretten har kommet til at TV 2 i alle tilfeller må bli å frifinne etter en avveining av de hensyn som begrunner yringsfrihet, jf § 3-6a annet ledd.

I den forbindelse vil tingretten behandle del-temaene NTC; CellReset-kuren og de norske stor-selgeres markedsføringsutsagn og PMs tilgang til å gi tilsvar, særskilt.

7.1 NTC – «Nutrient Transport Concept»

I fjernsynsprogrammet uttalte TV 2 blant annet at

«FitLines patenterte NTC konsept skal sende vitaminene direkte til cellene hvor de trengs mest. Opptaket skal være 5 ganger raskere enn normalt vitaminopptak og til og med 98% opptak på cellenivå»,

hvortil professor Skålhegg ble sitert på at

«Dette er ikke sant i det hele tatt. Hvis det var et naturlig vitamin, vil det tas opp på naturlig måte i tarmen. Dette er likt for alle vitaminer. Eller det er ikke et vitamin.»

Tilsvarende heter det i nettartikkelen av 2 november:

«Pulveret er ifølge PM International laget utelukkende av økologisk frukt og grønnsaker, og gjennom deres patenterte NTC-konsept skal vitaminene fra disse føres direkte til de cellene i kroppen som trenger de mest. De hevder opptaket er fem ganger raskere enn vanlige vitaminer, og med hele 98% opptak på cellenivå.

- Dette stemmer overhodet ikke. Hvis det er et naturlig vitamin så blir det tatt opp på naturlige måter i tarmen. Det gjelder alle vitaminer, og burde gjelde for disse. Hvis ikke så er det ikke vitaminer, sier professor i Ernæringsvitenskap ved Universitetet i Oslo Bjørn Skålhegg.

Til Helsekontrollen innrømmer PM International at deres konsept ikke øker opptaket, men at konseptet er utviklet av en rekke eksperter for å sikre best mulig resultat.

- Selv om det ikke er mulig å øke absorpsjonen av næringsstoffer på et fysiologisk nivå, sikrer den grundige kombinasjonen av vitaminer, mineraler og andre næringsstoffer at maksimalt nivå av fysiologisk absorpsjon av disse stoffene oppnås, svarer PM International i en epost.»

Om angivelig patentbeskyttelse:

Under hovedforhandlingen forklarte vitnet dr Pfortner at ett av FitLine-produktenes særlige sammensetning skulle være patentbeskyttet, uten at han husket eller hadde undersøkt hvilket produkt eller patentnummer. PMAG har over årene registrert ganske mange tyske nasjonale patenter hvorav flere fortsatt synes virksomme, men så vidt sees ingen i Patentstyrets eller EPOs databaser. Ingen av patentene ble lagt frem for tingretten. Det er således ikke sannsynliggjort for tingretten, at PM skulle ha grunnlag for å påstå at alle de tre kosttilskuddene saken gjelder er patentbeskyttet.

Derimot har PMAG registrert NTC som varemerke i blant annet Norge. Den norske registrering er presisert til å bare omfatte bokstavkombinasjonen «NTC» uten meningsinnhold - «Nutrient Transport Concept» er ikke derved varemerkeregistrert i Norge. Den norske varemerkeregistreringen innebærer derved ingen indirekte vurdering av det underliggende NTC-konseptets påståtte innhold, egenskaper eller kvalitet, slik lovforbudet i varemerkeloven § 15 første ledd bokstav b mot villedende varemerker ellers kunne forlede en til å anta.

Både PM og PMs norske TeamPartnere/selgere har benyttet påstander om at de FitLine-produktene saken gjelder er patentbeskyttet i markedsføringen i Norge. Påstanden om

patentbeskyttelse innebærer blant annet at produktene angivelig inneholder noe unikt som både oppfyller patentlovens krav til nyhet og oppfinnelseshøyde. Retten viser til

- nett-presentasjon der TeamPartner Margrethe S Nygård hevder at «*NTC næringsstoff-transport-systemet er jo helt spesielt for Fitline. Det er patentert og det fungerer som rakkeren.*» (U s 164); og
- PMs Markedsføringsplan og Tilleggsytelser, som sendes alle nye TeamPartnere/selgere (dok 67 bilag 3 s 6 og 7). I presentasjonen av både enkeltproduktene Activize, Basics og Restorate, samt kombinasjonsproduktene PowerCoctail som kombinerer Activize og Basics, og FitLine Optimalsett som består av alle de tre produktene er samtlige fem produkter utstyrt med et rundt stempelmerke med teksten «*Patented – Patentiert - Patented*» - i rødt.

TV 2 hadde således grunnlag for å hevde at PM hevdet at de FitLine-produkter saken gjelder var patenterte, til tross for at slik beskyttelse ikke er sannsynliggjort.

Om NTC kan «føre vitaminene direkte til de cellene i kroppen som trenger de mest»

I PMs Markedsføringsplan og Tilleggsytelser heter det blant annet:

«Det unike Nærings-Transport-Konseptet NTC transporterer næringen nøyaktig dit hvor den trengs og når den trengs – til cellene. Innenfra og ut.» (dok 67 bilag 3 s 6).

Videre heter det om FitLine Optimalsett under overskriften «*Næring fra morgen til kveld*»:

...

FitLine Optimalsett transporterer næringen nøyaktig dit hvor kroppen trenger den – takket være et modulært produktkonsept.» (dok 67 bilag 3 s 8).

Under hovedforhandlingen erkjente PM at NTC verken har betydning for distribusjonen av næringsstoffer etter at disse er opptatt i kroppen, eller for hvor mye næringsstoffer den enkelte celle opptar.

Tingretten finner

- at TV 2 hadde grunnlag for å hevde at PM hevdet at FitLine-produktene førte vitaminene direkte til de cellene i kroppen som trenger de mest;
- at PMs påstand i Markedsføringsplanen om produktenes egenskaper på dette punkt var uriktig; og
- at PMs erkjennelse av at påstanden var uriktig ble tatt inn i TV 2s nettartikkel av 2 november.

Opptas PMs kosttilskudd fem ganger raskere enn vanlige vitaminer, og med hele 98% opptak på cellenivå?

Vitnet dr Pfortner forklarte for tingretten 26 februar 2019 at FitLines virkestoffer oppløst i væske ble absorbert raskere av kroppen enn samme virkestoffer tatt som tablett. På spørsmål om opptaket var fem ganger raskere, svarte han «Ja, raskere», men uten å bekrefte multiplikatoren særskilt. Han forklarte videre at opptaksprosenten i cellene ville variere med virkestoffet, men fettløselige virkestoffer hadde opptak på 98 %. Han forklarte også at opptaks-hastigheten var noe raskere ved inntak i væske-form enn ved administrasjon i tablett, under henvisning til ikke konkretiserte undersøkelser av sink i Restorate.

Ved tilleggsforklaring 27 februar knyttet dr Pfortner sin forklaring til studien «*Increase of Bioavailability of Coenzyme Q₁₀ and Vitamin E*» (J Med Food 10 (4) 2007, 731-734 – heretter «*Wajda et al*»), som ble lagt frem som bilag 2 til dok 67 senere samme dag. Studien rettet seg mot opptakshastigheten av de fettløselige virkestoffer Co-enzym Q 10 og vitamin E administrert gjennom såkalt NanoSolve formulering sammenlignet med administrasjon av samme mengde virkestoff i harde gelatinkapsler. Tingretten bygger på at kroppens opptak av både Q 10 og vitamin E vil være avhengig av fettinnholdet i personens kosthold for øvrig. De 23 prøvepersonenes i *Wajda et al* spiste det samme under forsøket, uten at matens fettinnhold er kjent for tingretten. *Wajda et al* konkluderte med at NanoSolve-formuleringen økte opptaket av Q₁₀ med det femdobbelte og opptaket av vitamin E med det tidobbelte sammenlignet med inntak gjennom harde gelatinkapsler. *Wajda et al* ble finansiert av PM.

Etter hovedforhandlingen bygger tingretten på at Basics inneholder vitamin E, i motsetning til Activize og Restorate. Ingen av sakens tre FitLine-produkter inneholder Q 10, som PM visstnok selger som særskilt produkt. Som enkeltstående studie indikerer *Wajda et al* at kroppens opptak av de to fettløselige virkestoffer ble forbedret ved inntak gjennom NanoSolve formulering, uten at en enkeltstående studie normalt anses som tilstrekkelig vitenskapelig bevis. Hovedforhandlingen belyste verken om NanoSolve benyttes eller ikke benyttes i Activize, Basics og/eller Restorate; eller – i så fall - på hvilken måte. I intet tilfelle finne tingretten at *Wajda et al* sannsynliggjør at virkestoffene i Activize, Basics og Restorate - generelt - opptas raskere eller i større grad enn i andre kosttilskudd; verken på grunn av NTC, eventuell bruk av NanoSolve, eller andre forhold.

Tingretten er tilbøyelig til å anta at opptaket av virkestoff fra fordøyelsessystem til blod generelt vil kunne være noe raskere når virkestoffene inntas oppløst i væske enn ved inntak av presset tablett; samtidig som det kan være mange andre grunner til å foretrekke tablett. Retten mangler grunnlag for å mene noe om hvor mye raskere opptaket eventuelt skulle være for FitLines virkestoffer. Videre er det helt uklart for retten hvilken fordel det skulle være om et kosttilskudd eventuelt opptas i blodet noen minutter eller sekunder raskere eller senere etter inntak, sammenlignet med å eksempelvis innta den daglige dosen fem minutter tidligere.

PM har sannsynliggjort at ett av virkestoffene i Basics opptas raskere fra pulverform oppløst i væske enn fra en tablett. Tingretten finner ikke grunnlag for å generalisere funnet til de øvrige virkestoffene i Basics eller til noen av virkestoffene i Activize eller Restorate.

Hva er «NTC» - egentlig?

På grunnlag av særlig vitnene dr Pfortners og professor Skålheggs forklaringer og tilleggsforklaringer bygger tingretten på at NTC «*Nutrition Transport Concept*» - til tross for navnevalget - ikke er et konsept rettet mot hvordan næringsstoffer transporteres i kroppen, men et konsept eller en tilnærming/filosofi rettet mot sammensetningen og bearbeidelse av virkestoffer i det enkelte kosttilskudd, med det formål å legge til rette for effektivt opptak av virkestoffene. «*Nutrition Composition Concept*» kunne derfor vært mer beskrivende. Gjennom relevant tverrfaglig kompetanse ved sammensetningen av det enkelte kosttilskudd har PM tilstrebet i en årrekke

- at et kosttilskudd ikke inneholder vitaminer, mineraler og andre virkestoffer som hindrer eller reduserer kroppens opptak av andre vitaminer, mineraler og andre virkestoffer, slik at maksimal fysiologisk absorpsjon av virkestoffer ikke forhindres eller vanskeliggjøres, og slik at synergistiske kombinasjoner tilstrebes. Eksempelvis øker opptaket av kalsium når det kombineres med vitamin C. I tillegg tilstrebes virkestoffene gjort så vannløselige som mulig eksempelvis gjennom nano-teknologisk behandling, siden PMs kosttilskudd inntas oppløst i vann; og
- at kosttilskuddene ikke inneholder virkestoffer utover maksimal fysiologisk absorpsjonsevne, for å sikre kostnadseffektiv produksjon og redusere over-inntak, slik at kundens nytte av produktet maksimeres.

Etter tingrettens syn høres det sannsynliggjorte innhold i NTC mest ut som et uttrykk for en form for «*best practice*», som man antakelig burde kunne forvente av en virksomhet som er så omfattende, lønnsom og vellykket som PMs.

Tingretten finner at TV 2s samlede omtale av NTC var berettiget etter § 3-6 a annet ledd, uavhengig av om den anses ærekrenkende eller ei.

7.2 *CellReset-kuren og de norske stor-selgeres markedsføring*

Etter hovedforhandlingen bygger tingretten på som overveiende sannsynlig

7.2.1 *Om CellReset-kuren*

CellReset-kuren er utviklet av norske Aage Stenseth. Kuren presenteres som et livsstilsprogram som innledes med en 28 dagers rense/helsediett der de fleste vil ta av vekt. Dietten består i første omgang av

- et daglig inntak av ca 800 kcal/dag med hovedvekt på egg, fisk og fjærkre fordelt på fire daglige måltider;

- PMs FitLine kosttilskudd, så vidt skjønnes gjennom et daglig inntak av tre poser Activize (frokost, lunch og ettermiddag); en pose Basics (frokost) og tre poser Restorate (lunch, ettermiddag og middag);
- regler for inntak av væske og tygging; og
- et forbud mot bruk av sukker, salt, hvetemel og alkohol.

Etter de 28 dagene oppfordres man til å videreføre et «*stabiliseringsprogram*» i to måneder med fire «*vanlige*», to «*røde*» og en «*hvit*» dag i uken, og deretter til å videreføre en endret livsstil med de verktøy programmet har gitt.

Vitnet Trude Haugerud, som bestilte og gjennomførte CellReset-kuren på oppdrag for TV 2 gjennom Anita Agnemyrs hjemmeside Helsevinnere.no, er omtalt både i nettartiklene og fjernsynsprogrammet. Etter bestillingen mottok Haugerud (fremlagt som dok 67/ 3)

- skriftlig kostholdsplan og veiledning om drikke og tygging,
- de tre FitLine-produkter saken omfatter, aminosyrer og te, og
- tilgang til en lukket Facebook-gruppe og oppfordring om å bli en aktiv TeamPartner/selger av FitLine-produkter inkludert PMs markedsplan, uten at dette var påkrevet.

Haugerud gikk ned 13 kg på de første 28 dagene, men følte seg uvanlig trett under kuren.

7.2.2 Om norske TeamPartneres markedsføring av CellResett

Alle de tre største TeamPartnere/selgere i Norge markedsfører også CellReset-kuren. Dette gjelder både

- Anita Agnemyr, som var den største PM-selger i Norge pr juni 2017 og den tredje største PM-selgeren i verden pr september 2017 (U s 101 og 128);
- Aage Stenseth, som var den nest størst PM-selgeren i Norge og den sjette største i verden på de samme tidspunkter; og
- Astrid Marie Trondsen, som var den tredje største PM-selger i Norge og den syvende største i verden på samme tidspunkter.

Agnemyr og Trondsen forklarte seg for tingretten, mens Stenseth ikke ble ført.

Tingretten bygger på at de norske TeamPartneres markedsføring foruten gjennom personlige kontakter særlig skjer via internett i form av egne hjemmesider (som Helsevinnere.no, Helsedietten.no, Solveigfitline.no og Opplevgodhelse.no); og nett-presentasjoner distribuert til lukkede Facebook-sider som i noen grad også synes å ha funnet veien til allment tilgjengelige Youtube. Som U s 149 – 187 er inntatt utskrift av en slik presentasjon utarbeidet av Astrid Trondsen og Margrethe S Nygård antakelig i juni 2016. Presentasjonen inneholder også et «*vitnesbyrd*» fra Agnemyr (U s 183 – 185). Denne presentasjonen inneholder flere påstander om at FitLine-produktene har helsevirkninger, eksempelvis ved

- At Nygård hevder at kroppen er «*selvhelbredende*» når man kombinerer FitLines Activize, Basic og Restorate med PMs aminosyre-kapsler (U s 168);
- At Agnemyr hevder at hun etter introduksjon «*for en helsediett og noen vitaminer*» hadde «*slutta med alt av medisiner, blodtrykksmedisiner, blodfortynnende, kolestrolmedisiner*», at hennes forestående søknad om uføretrygd var avlyst og at hun har «*fått helsa i gave*» (U s 184); og
- At Nygård forteller om Ina Lill Rogg som hadde fibromyalgi og ME behandlet med «*sterke smertestillende og betennelsesdempende medisiner til å bli medisin og smertefri*» (U s 182-83). Så vidt tingretten kan se var Rogg den tolvte største PM-selgeren i Norge pr juni 2017 (U s 101).

Samtidig nevner presentasjonen også at ingen skal slutte med forskrevne medisiner uten oppfølging fra egen lege (U s 182).

Agnemyr hevdet for tingretten at nett-presentasjonen var rettet mot eksisterende brukere, og bare tilgjengeliggjort på lukket Facebook-gruppe. Til dette peker tingretten på at presentasjonen avsluttes med et kraftfullt innsalg av et «*Startpakke-tilbud*» rettet mot «*alle som melder seg på i dag*» med løfte om «*gratis en til en samtale med en i teamet vårt*» og tilgang til den samme lukkede facebook-gruppen hvor presentasjonen opprinnelig ble lagt (U s 186-187). Tingretten finner det derfor mest sannsynlig at nett-presentasjonen ble utarbeidet for bruk overfor personer som ikke allerede var brukere av FitLines produkter eller CellReset-kuren, og at formålet var salg av Startpakken.

7.2.3 Om PMs tilknytning til CellReset-kuren

PM har understreket for tingretten at PM verken står bak eller inne for CellReset- kuren, eller for markedsføringen av denne. Da forføyningssaken ble forhandlet muntlig for Byfogden i februar 2018 fremla PM et brev av 20 april 2017 til Agnemyr, hvor PM påtalte «*inconsistencies*» mellom Agnemyrs markedsføring og PMs varemerkebudskap gjennom å ha markedsført FitLine og «*tredjepartsprogrammet*» CellReset sammen (U s 247-48). I brevet fremhevet PM i uthevet skrift at «***CellReset og FitLine products are therefore strictly separated from each other and do not have to be advertised or presented together.***» Agnemyr ble ikke pålagt å avslutte sin markedsføring av CellReset, men i så fall måtte ikke PM omtales samtidig. Videre understreket PM blant annet at TeamPartnerne var uavhengige distributører; at ulovlige utsagn om helse, ernæring og velstand/rikdom måtte unngås; at fotografier av PMs produkter måtte benyttes i samsvar med PMs varemerkerettigheter, og at PM ikke måtte sammenlignes med andre selskaper i markedsføringen. Avslutningsvis ble Agnemyr anbefalt å foreta raske korreksjoner for å unngå ytterligere tiltak fra PMs side.

Det er ingen holdepunkter i saken for at PM har gjennomført noe annet tiltak overfor Agnemyr eller noen annen norsk TeamPartner/selger som følge av disses markedsføring av FitLine sammen med CellReset enn brevet datert 20 april 2017.

PM har ikke bestridt at de norske TeamPartnere/selgeres markedsføring kan ha overtrådt relevante norske lover og forskrifter, men fremholdt at PM ikke hefter for eventuelle overtramp fra selvstendige enkelt-selgere. Forholdet påstås derfor saken uvedkommende.

Dette siste fører ikke frem for tingretten. Saken her gjelder ikke om PM har overholdt lover og forskrifter i sin markedsføring mot norske forbrukere, men om TV 2 skal betale erstatning og oppreisning til PM for ærekrenkelse. Etter § 3-6a annet ledd avhenger ansvarsspørsmålet av om TV2s ytring har vært berettiget; herunder om ytringen var begrunnet i allmenne interesser eller andre gode grunner og om TV 2 var i aktsom god tro i så måte.

På bakgrunn av kombinasjonen av

- at både direktør Sverresson i PMN og Agnemyr konsekvent henviste TV 2s spørsmål om markedsføringen mot norske forbrukere til PMAGs kommunikasjonssjef Vladacenco som rette vedkommende for all «*vår*» kommunikasjon (bemerk bruken av det personlige pronomen i første person flertall), samtidig som PM for retten har anført at man på juridisk grunnlag er markedsføringen uvedkommende;
- at Vladacenco dertil gjorde PMs kommentarer betinget av så vidtrekkende og uvanlige vilkår at både PMN og PMAG i forhold til det injurierettslige ansvarsspørsmål må anses for å ha avslått å kommentere TV 2s gjentatte henvendelser, jf under pkt 7.3 nedenfor;
- at økonomiske realiteter av vekt trekker i retning av at både PMAG, PMN og de tre norske topp-selgerne kan ha sett seg godt tjent med Agnemyrs, Stenseths og Trondsens markedsføring. PMAGs samlede omsetning økte visstnok fra USD 350 millioner i 2015 til USD 460 millioner i 2016 med salg i 35 land inkludert Europa, Asia, Afrika og Amerika. Det fremstår som noe av en kontra-intuitiv prestasjon at både den tredje, den sjette og den syvende største enkelt-selgeren av PMs produkter i hele verden skal ha virket i det norske hjemmemarked med et samlet befolkningsgrunnlag på bare ca 5 millioner mennesker; og
- at Helsekontrollen er innrettet mot det norske skjønnhets- og helsemarkedet med et uttalt forbrukerperspektiv. Markedsføringen av PMs produkter, slik den ble opplevd av norske forbrukere, sto derfor i kjernen av programseriens formål;

finder tingretten at TV 2s samlede omtale av CellReset-kuren og de norske selgernes markedsføring var berettiget etter § 3-6 a annet ledd, uavhengig av om omtalen anses ærekrenkende eller ei.

7.3 PMs tilgang til å gi tilsvarende, og tilsvarende tilgjengeliggjøring

PMs adgang til å imøtegå TV 2s utsagn og TV 2s vilje og evne til å korrigere sine opprinnelige utsagn på grunnlag av imøtegåelsens innhold og grunnlag er to av flere

forhold det etter lovteksten skal legges særlig vekt på ved avveiningen av om en injurie likevel skal anses som berettiget, jf § 3-6a annet ledd annet punktum tredje alternativ.

Tingretten har gjengitt kontakten mellom TV 2 og PM før publisering under pkt 1.2 ovenfor. Sammenfatningsvis bygger tingretten på

- at både PMN og PMAG, samt TeamPartnerne Agnemyr og Trondsen ble spurt flere ganger om å kommentere Helsekontrollens påstander. Påstandenes innhold ble tilstrekkelig tilkjennegjort ved henvendelsene fra og med på ettermiddagen lørdag 21 oktober etter at intervju på Hellerudsletta hadde blitt avslått. Alle de forespurte henviste til PMAGs kommunikasjonssjef Vladacenco, som først avsto kommentar på Hellerudsletta 21 oktober; og deretter inviterte til intervju i Luxembourg på vilkår som retten oppfatter som så vidtrekkende og uvanlige at de injurierettslig må likestilles med et avkall på tilsvarsretten. Under hovedforhandlingen sammenlignet PM sine vilkår med vilkår enkelte særlig etterspurte pop-artister stiller for intervju eller opptak. Etter tingrettens syn er en slik intervju-situasjon kvalifisert ulik en omtalts rett til tilsvarende etter § 3-6a og menneskerettighetene; og
- at TV 2 innarbeidet PMs skriftlige imøtegåelse på programmets sendedato 2 november 2017 både i fjernsynsprogrammet avslutningsvis gjennom et tekst om at PMAG «presiserer at deres måte å drive nettverkshandel på er lovlig. Les hele svaret deres på TV2.no», og gjennom at et mer utførlig sammendrag av imøtegåelsens innhold ble innarbeidet avslutningsvis i nettartikkelen 2 november under overskriften «*Avviser helsepåstander*», sammen med en klikkbar lenke til imøtegåelsen i sin helhet.

Tingretten finner at TV 2 hadde grunn til å innarbeide sine forsøk på å få PM i tale i fjernsynsprogrammet og i nettartikkelen av 1 november, og at PM ble tilfredsstillende ivarettatt gjennom kombinasjonen av TV 2s gjentatte tilbud om imøtegåelse og TV 2s gjengivelse av PMs brev av 2 november i fjernsynsprogrammet og i nettartikkelen av 2 november.

7.4 Samlet vurdering

Tingretten har foretatt særskilte vurderinger av TV 2s bruk av de karakteriserende substantiver «*pyramide*» og «*sukkerpulver*», og av omtalen av NTC, CellReset-kuren og de norske storselgerenes markedsføringsutsagn og PMs adgang til imøtegåelse ovenfor. Tingretten finner at vurderingene vil ha samme utfall om de forankres særskilt i EMK art 8 sammenholdt med art 10 slik disse forstås og anvendes av EMD.

Også etter en samlet vurdering av hele saken med tilhørende insinuasjoner og assosiasjoner finner tingretten at TV 2 må bli å frifinne.

8. Sakskostnader

TV 2 har vunnet saken fullt ut, og har etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 krav på full erstatning for sine sakskostnader. Tingretten finner at det ikke foreligger tungtveiende rimelighetsgrunner til å fritta PM for omkostningsansvar verken helt eller delvis etter unntaksregelen i § 20-2 (3). Saken springer ut av profesjonelle næringsforhold med høy lønnsomhet i over 35 land på fire kontinenter, retten har ikke vært i tvil om sakens resultat, og PM valgte å ta ut stevning etter at Byfogdens godt begrunnede kjennelse forelå.

TV 2 har levert en omkostningsoppgave på totalt 537 250 kr, hvorav 506 250 kr gjelder salær til prosessfullmektig og de resterende 31 000 kr gjelder honorar til sakkyndig vitne og utlegg til utskrifter og kopiering mv. Prosessfullmektigens salær er beregnet ut fra en timesats på 3 250 kr (eks mva), og fordeler seg med henholdsvis 113 000 kr, 217 750 kr og 175 500 kr på hver av de tre faser som er angitt i tvisteloven § 20-5 (3).

PM har ikke kommentert omkostningsoppgavens størrelse, og leverte selv en vesentlig større oppgave. Tingretten finner at TV 2s omkostninger har vært både nødvendige, rimelige og forholdsmessige i lovens forstand, og tar kravet til følge med 537 250 kr.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Grunnen er flere uplanlagte, omfattende arbeidsoppgaver i andre saker som ikke kunne utsettes i domsskrivingstiden.

DOMSSLUTNING

1. TV 2 AS, Olav T. Sandnes, Marte Spurkland og Anders Myhren frifinnes.
2. PM International AG og Professional Marketing International Norge AS betaler solidarisk sakskostnader med 537 250 – femhundreogtrettisyvtusen tohundreogfemti - kroner.

Oppfyllelsesfristen for post 2 er 2 – to – uker fra forkynnelse, jf tvisteloven § 19-7 første ledd siste punktum.

Når det gjelder spørsmålet om renter av tilkjente sakskostnader vises til regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1,3.

Retten hevet

Per Kaare Nerdrum

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.